

Fisken og havet, særnummer 1 – 2005

Havets ressurser og miljø 2005

Redaktører:

Ingunn Bakketeig

Are Dommasnes

Lars Føyn

Tore Haug

Svein Iversen

Ingolf Røttingen

Einar Svendsen

Else Torstensen

www.imr.no

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
INSTITUTE OF MARINE RESEARCH

Illustrasjoner på kapitelforsider:

Kapittel 1: Jan de Lange

Kapittel 2: Monika Blikås

Kapittel 3: Leif Nøttestad

Kapittel 4: Leif Nøttestad

Kapittel 5: David Shale (MAR-ECO)

Kapittel 6: David Shale (MAR-ECO)

ISSN 0802 0620

Redaksjonen avsluttet mai 2005

Grafisk form og produksjon: Hege Iren Svensen, Havforskningsinstituttet
Trykk: Designtrykkeriet as

Innhold.....	3
Forord	7
Sammendrag/Summaries	8

Kapittel 1 Om økosystemer

1.1 Hva er et økosystem <i>A. Dommasnes</i>	22
1.2 Økosystembasert forvaltningsrådgivning <i>O.J. Lønne</i>	28

Kapittel 2 Økosystem Barentshavet

2.1 Barentshavet	
2.1.1 Geografi og menneskeskapt påvirkning <i>R. Ingvaldsen og I. Røttingen</i>	32
2.1.2 Økosystemtilnærming til forvaltningen i Barentshavet <i>I. Røttingen</i>	33
2.1.3 Generell beskrivelse av sirkulasjon og vannmasser <i>R. Ingvaldsen, H. Loeng og B. Ådlandsvik</i>	35
2.1.4 Flerbestandsinteraksjoner <i>B. Bogstad</i>	37
2.1.5 Høsting fra Barentshavet <i>P. Sandberg</i>	39
2.1.6 Spesielle forhold <i>H. Gjøsæter og B. Bogstad</i>	40
2.2 Ressurser og miljø i åpne vannmasser	
2.2.1 Klimastatus av betydning for økosystemet <i>R. Ingvaldsen, H. Loeng og B. Ådlandsvik</i>	41
2.2.2 Produksjon på lavere trofiske nivåer <i>A. Hassel, P. Dalpadado og M. Johannessen</i>	41
2.2.3 De pelagiske ressursene	
2.2.3.1 Lodde <i>H. Gjøsæter</i>	45
2.2.3.2 Polartorsk <i>H. Gjøsæter</i>	48
2.2.3.3 Rognkjeks <i>K. Sunnanå</i>	49
2.2.3.4 Hval <i>N. Øien</i>	51
2.2.3.5 Grønlandssel <i>T. Haug</i>	54
2.2.4 Forurensningssituasjonen i frie vannmasser <i>J. Klungsøyr og I. Sværen</i>	57
2.3 Bunntilknyttede ressurser og miljø	
2.3.1 Benthisk produksjon <i>L.L. Jørgensen</i>	60
2.3.2 Bunnlevende organismer og kopling mot det pelagiske system <i>L.L. Jørgensen</i>	61
2.3.3 Koraller og andre sårbare bunnhabitater <i>P.B. Mortensen</i>	61

2.3.4	Høstbare bunntilknyttede fiskeressurser	
2.3.4.1	Nordøstarktisk torsk	
	<i>A. Aglen</i>	64
2.3.4.2	Norsk kysttorsk	
	<i>E. Berg</i>	69
2.3.4.3	Nordøstarktisk hyse	
	<i>K.H. Hauge</i>	71
2.3.4.4	Nordøstarktisk blåkkeite	
	<i>Å. Høines</i>	74
2.3.4.5	Vanlig uer og snabeluer	
	<i>K. Nedreaas</i>	77
2.3.4.6	Reker	
	<i>G. Søvik</i>	81
2.3.4.7	Kongekrabbe	
	<i>J.H. Sundet og A.M. Hjelset</i>	85
2.3.4.8	Haneskjell	
	<i>J.H. Sundet</i>	87
2.3.4.9	Kystsel	
	<i>K.T. Nilssen</i>	88
2.3.5	Biologisk mangfold – bunndyr	
	<i>J. Klungsøyr og I. Sværen</i>	90
2.3.6	Forurensningssituasjonen ved bunnen	
	<i>J. Klungsøyr og I. Sværen</i>	92

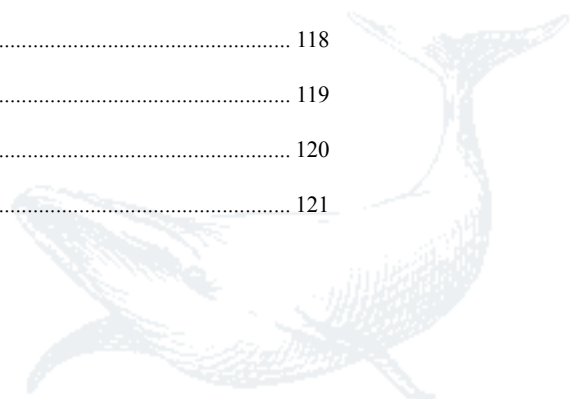
Kapittel 3 Økosystem Norskehavet

3.1 Norskehavet

3.1.1	Geografi og menneskeskapt påvirkning	
	<i>G. Ottersen</i>	96
3.1.2	Økosystemtilnærming til forvaltning av Norskehavet	
	<i>H.R. Skjoldal</i>	97
3.1.3	Generell beskrivelse av sirkulasjon og vannmasser	
	<i>K.A. Mork</i>	101
3.1.4	Generelt om produksjonsforholdene	
	<i>G. Ottersen</i>	101
3.1.5	Høsting fra Norskehavet	
	<i>P. Sandberg</i>	102

3.2 Ressurser og miljø i åpne vannmasser

3.2.1	Klimastatus av betydning for økosystemet	
	<i>K.A. Mork</i>	103
3.2.2	Produksjon på lavere trofiske nivåer	
	<i>K.A. Mork, B. Ellertsen og W. Melle</i>	105
3.2.3	De pelagiske ressursene	
3.2.3.1	Norsk vårgytende sild	
	<i>J.Chr. Holst</i>	110
3.2.3.2	Kolmule	
	<i>M. Heino</i>	112
3.2.3.3	Lodde ved Island–Østgrønland–Jan Mayen	
	<i>A. Slotte</i>	114
3.2.3.4	Nordøstarktisk sei	
	<i>S. Mehl</i>	115
3.2.3.5	Pelagisk snabeluer i Irmingerhavet	
	<i>K. Nedreaas</i>	118
3.2.3.6	Hval	
	<i>N. Øien</i>	118
3.2.3.7	Klappmyss	
	<i>T. Haug</i>	119
3.2.4	Biologisk mangfold – dyreplankton	
	<i>W. Melle og B. Ellertsen</i>	120
3.2.5	Forurensningssituasjonen i frie vannmasser	
	<i>J. Klungsøyr og I. Sværen</i>	121

3.3 Bunnhabitater og bunntilknyttede ressurser

3.3.1 Viktige bunnhabitater i Norskehavet <i>P.B. Mortensen, J.H. Fosså, J. Alvsvåg og L. Buhl-Mortensen</i>	122
3.3.2 Høstbare bunntilknyttede ressurser	
3.3.2.1 Lange, brosme og blålange <i>K. Nedreaas</i>	125
3.3.3 Biologisk mangfold – bunndyr <i>A. Hassel</i>	129
3.3.4 Forurensningssituasjonen ved bunnen <i>J. Klungsøyr og I. Sværen</i>	132

Kapittel 4 Økosystem Nordsjøen og Skagerrak**4.1 Nordsjøen og Skagerrak**

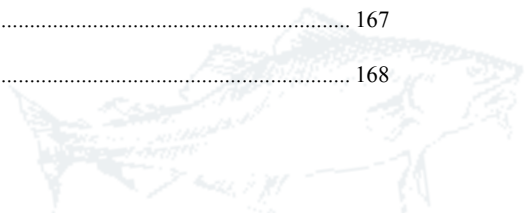
4.1.1 Geografi og menneskeskapt påvirkning <i>A. Slotte</i>	134
4.1.2 Økosystemtilnærming til forvaltning av Nordsjøen <i>H.R. Skjoldal</i>	135
4.1.3 Generell beskrivelse av sirkulasjon og vannmasser <i>E. Svendsen</i>	138
4.1.4 Generelt om produksjonsforholdene <i>A. Slotte, T. Falkenhaus og L. Naustvoll</i>	139
4.1.5 Høsting fra Nordsjøen <i>P. Sandberg</i>	140

4.2 Ressurser og miljø i åpne vannmasser

4.2.1 Klimastatus av betydning for økosystemet <i>E. Svendsen, D. Danielssen og M. Skogen</i>	141
4.2.2 Produksjon på lavere trofiske nivåer <i>D. Danielssen, L. Naustvoll, T. Falkenhaus, M. Skogen og E. Svendsen</i>	145
4.2.3 De pelagiske ressursene	
4.2.3.1 Nordsjøsild <i>E. Torstensen</i>	148
4.2.3.2 Makrell <i>S. Iversen</i>	150
4.2.3.3 Taggmakrell <i>S. Iversen</i>	154
4.2.3.4 Brisling <i>E. Torstensen</i>	156
4.2.3.5 Sei i Nordsjøen og vest av Skottland <i>O. Smedstad</i>	158
4.2.3.6 Hval <i>N. Øien</i>	161
4.2.4 Biologisk mangfold – plankton <i>T. Falkenhaus og L. Naustvoll</i>	162
4.2.5 Forurensningssituasjonen i frie vannmasser <i>J. Klungsøyr og I. Sværen</i>	162

4.3 Bunntilknyttede ressurser og miljø

4.3.1 Bentisk produksjon <i>J. Alvsvåg og L.L. Jørgensen</i>	163
4.3.2 Bunnlevende organismer og kopling mot det pelagiske system <i>J. Alvsvåg og L.L. Jørgensen</i>	163
4.3.3 Gyteområder av spesiell karakter <i>J. Alvsvåg og L.L. Jørgensen</i>	164
4.3.4 Høstbare bunntilknyttede ressurser	
<i>O. Smedstad</i>	165
4.3.4.1 Torsk i Nordsjøen <i>O. Smedstad</i>	165
4.3.4.2 Hyse i Nordsjøen <i>O. Smedstad</i>	167
4.3.4.3 Hvitting <i>O. Smedstad</i>	168

4.3.4.4	Breiflabb <i>O. Bjelland</i>	169
4.3.4.5	Industrifisk (tobis, øyepål og kolmule) <i>T. Johannessen</i>	171
4.3.4.6	Reker <i>G. Søvik</i>	173
4.3.4.7	Sjøkrep <i>G. Søvik</i>	175
4.3.5	Biologisk mangfold – bunndyr <i>A. Hassel</i>	176
4.3.6	Forurensningssituasjonen ved bunnen <i>J. Klungsøyr og I. Sværen</i>	178

Kapittel 5 Aktuelle tema

5.1	Beskatningsstrategier <i>I. Røttingen</i>	180
5.2	Et klima i endring <i>H. Loeng og T. Furevik</i>	183
5.3	Undervannsfjell i Atlanterhavet stenges for fiskeri <i>O.A. Bergstad</i>	186
5.4	Utkast og uregistrerte landinger: hodebry for forvaltningen <i>O. Nakken</i>	190
5.5	Modellering – et anvendelig verktøy <i>G. Huse og M. Skogen</i>	192
5.6	Likt og ulikt om laks <i>M. Holm, L.P. Hansen, J.Chr. Holst, M. Haugland, J.A. Jacobsen og J. Sturlaugsson</i>	196

Kapittel 6 Bakgrunnsstoff

6.1	Fra målebrett til kvote.....	202
6.2	Liste over arts-, slekts- og familienavn.....	208
6.3	Viktige forkortelser.....	210
6.4	Kart over fiskerisoner.....	211
6.5	ICES' fiskeristatistiske områder.....	212